תְּהֵא לוּמְּא וְלָא תְּהֵא לָאטָה – מוטב שתקולל ולא תקלל, לפי שסוף קללת חנם שחוזרת אל המקלל.

הגמרא ממשיכה לבאר מעשה יואב: אֲתָיוּהּ לְיוֹאָב דַּיְינֵיהּ – הביאו את יואב לבית דין ודנוהו, אָמַר לֵיהּ ראש הבית דין ליואב, מַאי טַעֲמָא קְטַלְתֵּיהּ [־מדוע הרגתו] לְאַבְנֵר. אָמַר לֵיהּ יואב, גּוֹאֵל הַדָּם דַּעֲשָׂאֵל אחי הֲוַאי – הייתי, שאבנר הרגו. אמרו לו: עֲשָׂאֵל רוֹדֵף להרוג את אבנר הֲוָה – היה, ומותר היה לאבנר להורגו. אָמַר לֵיהּ יואב, הָיָה לוֹ לאבנר לְהַצִּילוֹ – להציל עצמו על ידי פגיעה בְּאֶחָד מֵאֲבָרָיו של עשאל, וכיון שלא עשה כן, מתחייב מיתה.

אָמַר לֵיהּ ראש הבית דין, לָא יָכִיל לֵיהּ – לא יכול היה אבנר לגבור עליו ולהציל עצמו באחד מאבריו. אָמַר לֵיהּ יואב, הַשְׁתָּא בְּדוֹפֶן חֲמִישִׁית כֵּיוָן לֵיהּ – הלא בדופן החמישית שבבטנו כיון לפגוע, דִּכְתִיב (שמואל ב׳ ב כג) 'וַיַּכֵּהוּ אַבְנֵר בָּאַחֲרֵי הַחֲנִית אֶל הַחֹמֶשׁ', וְאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, ש'אל החומש' היינו שהכהו בְּדוֹפֶן חֲמִישִׁית, בְּמָקוֹם שְׁפָרָה וְכָבֵד תְּלוּיִין בּוֹ, וכי בְּאֶחָד מֵאֵיבָרָיו לָא יָכִיל לֵיהּ – לא יכול היה לפגוע בו, וכיון שלא עשה כן, רוצח הוא, ואני גואל הדם.

אָמַר לֵיהּ ראש הבית דין, נְיזִיל אַבְנֵר, אמנם זכאי אתה מהריגת אבנר, אך מַאי טַעֲמָא קְטַלְתֵּיהּ [־מדוע הרגתו] לְעֲשָׂאֵל. אָמַר לֵיהּ יואב, מחמת שעֲשָׂאֵל מוֹרֵד בַּמַּלְכוּת הֲוָה, דִּכְתִיב (שם כ ד־ה) 'וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לַעֲמָשָׂא הֲזַעֶק לִי אֶת אִישׁ יְהוּדָה שְׁלֹשֶׁת יָמִים' וגו', 'וַיֵּלֶךְ עֲמָשָׂא לְהַזְעִיק אֶת יְהוּדָה וַיּוֹחֶר וגו' מִן הַמּוֹעֵד אֲשֶׁר יָעַד', וכיון שאיחר את המועד שקבע המלך, נחשב מורד במלכות.

אָמַר לֵיהּ ראש בית דין, עֲמָשָׂא אַפִּין וְרַקִּין דָּרֵשׁ – דרש למעט במקום שכתוב 'אך' או 'רק', אֲשַׁכְּחִינְהוּ דִּפְתִיחַ לְהוּ בְּמַסְכְּתָא – הוא פגש באנשי יהודה בשלומדים מסכת, אָמַר עמשא, כְּתִיב במורד במלכות (יהושע א יח) 'כָּל אִישׁ אֲשֶׁר יַמְרֶה אֶת פִּיךָ וְלֹא יִשְׁמַע אֶת דְּבָרֶיךָ לְכָל אֲשֶׁר תְּצַוֶּנּוּ יוּמָת', יָכוֹל אֲפִילּוּ לְדִבְרֵי תּוֹרָה – שאף אם המלך אמר לעבור על דברי תורה צריך לשמוע בקולו, תַּלְמוּד לוֹמַר (שם) 'רַק חֲזַק וֶאֱמָץ', ותיבת 'רק' ממעטת, שאם אומר לעבור על דברי תורה אין שומעים לו, ולכן לא הזעיק אותם באמצע הלימוד.

אך אמרו לו, אֶלָּא הַהוּא גַּבְרָא – האיש ההוא, כלומר, אתה יואב, מוֹרֵד בַּמַּלְכוּת הֲוָה – היית, דִּכְתִיב (מלכים ב׳ ב כח) 'וְהַשְּׁמֻעָה בָּאָה עַד יוֹאָב, כִּי יוֹאָב נָטָה אַחֲרֵי אֲדֹנִיָּה, וְאַחֲרֵי אַבְשָׁלוֹם לֹא נָטָה', שהשמועה שהמליכו את שלמה הגיע ליואב, ופחד מכך מחמת שנטה אחר אדוניהו, ואחר אבשלום לא נטה. מבררת הגמרא: מַאי – לשם מה הוצרך לומר שאחרי אבשלום 'לֹא נָטָה'. מבארת הגמרא: אָמַר רַב יְהוּדָה, שֶׁבִּיקֵּשׁ לִנְטוֹת גם אחרי אבשלום, וּלבסוף לֹא נָטָה.

שואלת הגמרא: וּמַאי טַעֲמָא [־מדוע] לֹא נָטָה אחר אבשלום. משיבה הגמרא: אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, עֲדַיִין לִיחְלוּחִית גבורתו שֶׁל דָּוִד קַיֶּימֶת, אך כשאדוניה בן חגית התנשא למלוך כבר היה דוד זקן, ולכן לא חשש לילך אחר אדוניה.

הגמרא מביאה טעם נוסף: רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי חֲנִינָא אָמַר, הטעם שלא מרד בזמן אבשלום, משום שעֲדַיִין אִיצְטַנְּנִינֵי שֶׁל דָּוִד קַיְימִין – שהיו בעלי האגרוף של דוד קיימים, דְּאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, אַרְבַּע מְאוֹת יְלָדִים [־בחורים] הָיוּ לוֹ לְדָוִד המלך בצבאו, כּוּלָּן בְּנֵי יַפַּת תּוֹאַר הָיוּ, מנשים נכריות ששבו ישראל במלחמות, וּמְגַדְּלֵי בְּלוֹרִית הָיוּ כגויים, כדי שיירא בעלי מורא, וּמְהַלְּכִין בְּרֵאשֵׁי הַגַּיָּיסוֹת של צבא דוד הָיוּ, וְהֵן הֵן בַּעֲלֵי אֲגַרוֹפִּין שֶׁל דָּוִד, ומהם חשש יואב.

הגמרא מביאה שלא לפי כולם הסתמך דוד על בעלי האגרופים: וּפְלִינְהוּ – רבי יוסי ברבי חנינא חולק אִדְּרַבִּי אַבָּא בַּר כַּהֲנָא, דְּאָמַר רַבִּי אַבָּא בַּר כַּהֲנָא, אֵילְמָלֵא דָּוִד עוסק בתורה, לֹא עָשָׂה יוֹאָב מִלְחָמָה, וְאֵילְמָלֵא יוֹאָב עושה מלחמה, לֹא עָמַק דָּוִד בַּתּוֹרָה, דִּכְתִיב (שמואל ב׳ ח טו־טז) 'וַיְהִי דָּוִד עֹשֶׂה מִשְׁפָּט וּצְדָקָה לְכָל עַמּוֹ, וְיוֹאָב בֶּן צְרוּיָה עַל הַצָּבָא', ומפרש, מַה טַּעַם דָּוִד עָשָׂה מִשְׁפָּט וּצְדָקָה לְכָל עַמּוֹ, מִשּׁוּם דְּיוֹאָב ממונה עַל הַצָּבָא ללחום את מלחמותיו, ולכן היה פנוי לעשות משפט וצדקה, הרי שהסתמך במלחמותיו על יואב, וּמַה טַּעַם יוֹאָב הצליח עַל הַצָּבָא, מִשּׁוּם דְּדָוִד עוֹשֶׂה מִשְׁפָּט וּצְדָקָה לְכָל עַמּוֹ, וזכותו עמדה ליואב במלחמותיו של דוד.

הגמרא מבארת מה גרם לאבנר שיהרוג: נאמר בפסוק (שם ג כו) 'וַיֵּצֵא יוֹאָב מֵעִם דָּוִד, וַיִּשְׁלַח מַלְאָכִים אַחֲרֵי אַבְנֵר, וַיָּשִׁבוּ אוֹתוֹ מִבּוֹר הַסִּרָה', שואלת הגמרא: מַאי – מה כוונת הכתוב 'בּוֹר הַסִּרָה', משיבה הגמרא: אָמַר רַבִּי אַבָּא בַּר כַּהֲנָא, בּוֹר – מה שלימד חובה על דוד כשלקח מראשותיו של שאול את צפחת המים, וְסִירָה – מה שלימד חובה על דוד כשתלש מכנף בגדו של שאול, גָּרְמוּ לוֹ לְאַבְנֵר שֶׁיֵּהָרֵג בידי יואב.

הגמרא מבארת איך הרג יואב את אבנר: נאמר בפסוק (שם ג כז) 'וַיַּסֵּהוּ יוֹאָב אֶל תּוֹךְ הַשַּׁעַר לְדַבֵּר אִתּוֹ בַּשֶּׁלִי', אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, 'השער' היינו שָׁדְנוּ דִּין בַּנְּהָרְדְּעִי על שהרג את עשאל אחיו, אָמַר לֵיהּ יואב לאבנר, מַאי טַעֲמָא קְטַלְתֵּיהּ [־מדוע הרגתו] לְעֲשָׂאֵל אחי. השיבו אבנר, עֲשָׂאֵל רוֹדֵף הָיָה אחרי להרגני. אמר לו יואב, הָיָה לְךָ לְהַצִּילוֹ – להציל עצמך, בפגיעה בְּאֶחָד מֵאֵיבָרָיו של עשאל. השיבו אבנר, לָא יָכִילִי לֵיהּ – לא יכולתי. אמר לו יואב, הַשְׁתָּא [־הלא] בְּדוֹפֶן חֲמִישִׁית שבבטנו כְּוִונַת לֵיהּ כדי לפגוע בכבד והמרה, וכי בְּאֶחָד מֵאֵיבָרָיו לָא יָכְלַתְּ לֵיהּ לפגוע בו.

ומה שנאמר לְדַבֵּר אִתּוֹ בַּשֶּׁלִי, אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, עַל עֵיסְקֵי שַׁלּוּ, מלשון 'שֶׁל נְעָלֶיךָ' (שמות ג ה), ששאלו איך יבמה גידמת [־שאין לה ידים] חולצת ליבם, והתכופף אבנר להראות שחולצת בשיניה, והכהו בחרב אשר במתניו.

ומה שנאמר 'וַיַּכֵּהוּ שָׁם אֶל הַחֹמֶשׁ', אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, שהכהו בְּדוֹפֶן חֲמִישִׁית שבבטן, מָקוֹם שֶׁפָּרָה וְכָבֵד תְּלוּיִין בּוֹ, כדי לפגוע בהם ולהורגו.

נאמר בפסוק (מלכים א׳ ב לב) ששלמה אמר לבניהו כשציוהו להרוג את יואב, 'וְהֵשִׁיב ה' אֶת דָּמוֹ עַל רֹאשׁוֹ, אֲשֶׁר פָּגַע בִּשְׁנֵי אֲנָשִׁים צַדִּיקִים וְטוֹבִים מִמֶּנּוּ', מפרשת הגמרא: מה שנקראו עמשא ואבנר 'טוֹבִים מִמֶּנּוּ', שֶׁהָיוּ דּוֹרְשִׁין אַבִּין וְרַקִּין למעט שלא צריך לשמוע בקול המלך לעבור על דברי תורה, וְהוּא [־יואב] לֹא דָּרַשׁ כך, ועל כן גרם להרוג את אוריה החיתי כמצות המלך. ומה שנקראו 'צַדִּיקִים מִמֶּנּוּ', משום שֶׁהֵן שמעו מהמלך בַּפֶּה – בדיבורו, וְלֹא עָשׂוּ כדבריו, כיון שלא היה כהלכה, וְהוּא קיבל מהמלך להרוג את אוריה רק בְּאִיגֶּרֶת, וְעָשָׂה כמצותו.

נאמר בפסוק (שמואל ב׳ כ י) 'וְעַמָּשָׂא לֹא נִשְׁמַר בַּחֶרֶב אֲשֶׁר בְּיַד יוֹאָב'. אָמַר רַב, שֶׁלֹּא חָשָׁדוֹ ליואב שבא להורגו.

נאמר בפסוק (מלכים א׳ ב לד) אחר שנהרג יואב, 'וַיִּקָּבֵר בְּבֵיתוֹ בַּמִּדְבָּר'. שואלת הגמרא: אֲבוֹ [־וכי] בֵּיתוֹ של יואב מִדְבָּר הוּא. משיבה הגמרא: אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, שביתו היה בַּמִּדְבָּר, מַה מִּדְבָּר מוּפְקָר לַכֹּל, אַף בֵּיתוֹ שֶׁל יוֹאָב מוּפְקָר לַכֹּל – לפרנסת כל העניים. דָּבָר אַחֵר, ביתו היה בַּמִּדְבָּר, מַה מִּדְבָּר מְנוּקֶה מִנּוֹזֶל וַעֲרָיוֹת, שהם עבירות שתלויות באחרים, ואין אנשים מצויים במדבר, אַף בֵּיתוֹ שֶׁל יוֹאָב מְנוּקֶה מִנּוֹזֶל וַעֲרָיוֹת.

נאמר בפסוק (דברי הימים א׳ יא ח) 'וְיוֹאָב יִחְיֶה אֶת שְׁאָר הָעִיר', אָמַר רַב יְהוּדָה, אֲפִילּוּ מוֹנִיני וְצַחֲנָתָא טָעֲמִים פָּרֵיס לְהוּ – אפילו דגים קטנים שהיה יואב טועם, היה משלח מהם מנה לעניי העיר.

הדרן עלך נגמר הדין

כמו שעיר כפשוטה היא קיבוץ מריבוי בתים, ובית הוא מריבוי אבנים, על־דרך־זה הוא ברוחניות, שאותיות נקראות אבנים, והתיבות שנעשות מצירוף כמה אותיות נקראות בשם בתים.

ממאמר שבת פרשת תבוא, ה'תשכ"ז

פרק שביעי - ארבע מיתות

בפרק הקודם נתבאר אופן מיתת הסקילה, הפרק שלפנינו עוסק בביאור שאר מיתות בית דין, ועל איזה עבירות חייבים כל מיתה ומיתה. ובתחילה מפרטת המשנה אלו הן ארבע המיתות, וסדר חומרתן:

משנה

אַרְבַּע מִיתוֹת נִמְסְרוּ מן התורה **לְבֵית דִּין**, ואלו הן כפי סדר חומרתן, **סְקִילָה, שְׂרֵיפָה**, הֶרֶג – מיתה בסייף, **וְחֶנֶק**. **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר**, סדר חומרתן כך הוא, **שְׂרֵיפָה, סְקִילָה, חֶנֶק, וְהֶרֶג**.

אחר שפירטה המשנה ארבע המיתות וסדרן, חוזרת המשנה לבאר אופן ופרטי הדינים של כל מיתה ומיתה: זוֹ – המיתה שנתבארה בפרק הקודם, היא **מִצְוַת הַנִּסְקָלִין**, ומעתה [־במשניות הבאות] יתבארו שאר המיתות.

גמרא

הגמרא דנה במקומות שפירטה המשנה כמה דברים שמנתה אותם קודם לכן, או שפירטה אותם בלא שהזכירה מנינם בתחילה, אם נשנו כפי סדרן או לא: **אָמַר רָבָא אָמַר רַב חָנִינָא אָמַר רַב הוּנָא, כָּל מָקוֹם שֶׁשָּׁנוּ חֲכָמִים** דבריהם **דֶּרֶךְ מְנָיָן**, ופירטו את הדברים, **אֵין מוּקְדָּם וּמְאוּחָר** – לא הקפידו על סדר הדברים, ופעמים פירטו הדבר המאוחר לפני הדבר הקודם לו. חוץ **מִשֶּׁבָּעָה מַמָּנִין**, השנויים במסכת נדה (סא:) שנשנו כפי סדרן.

הגמרא מביאה את המשנה לגבי שבעה סמנין: **דִּתְנַן, שִׁבְעָה מַמָּנִין מְעַבְּרִין עַל הַסֹּתֶם** שנמצא בבגד אשה, כדי לבדוק אם דם נדה הוא ונאסרה האשה לבעלה, וכן הטהרות שנגעו בבגד נטמאו, או שאינו דם אלא שנתלכלך הבגד בצבע אדום. ואלו הן שבעת הסמנין, **רוֹק תָּפֵל** – שאין בו טעם של דבר מאכל, והיינו רוק של אדם הניעור בבוקר משנתו ולא טעם כלום מתחילת הערב, ובבוקר לאחר שהשכים לא הרבה לדבר. **וּמֵי** לעיסת **גְּרִיסִים** של פול, דהיינו רוק של אדם הבא עם כסיסת גריסים של פול. **וּמֵי רַגְלַיִם** שעברו עליהם שלשה ימים והסריחו. **וְנֶתֶר** – מין אדמה. **וּכְוֹרִית** – עשב שבכוחו להעביר כתמים. **קְמוֹנְיָא** – מין עשב שמיבשים וטוחנים אותו, ורגילים לנקות בו את הידים. (**וְאִשְׁלָךְ**) [**וְאַשְׁלָג**] – פסולת הנמצאת בתוך נקבי מרגליות שבים. **וְקָתָנֵי בְּסֵיפָא** של המשנה, **הָעֲבִירִין שְׁבַעְתָּן סְמָנִים** אלו על הכתם **שֶׁלֹּא כְּסִידְרָן, אוֹ שֶׁהֶעֱבִירָן בְּאֶחָד, לֹא עָשָׂה וְלֹא כְלוּם**, ואף אם יעמוד הכתם בעינו ולא יעבור על ידי הסמנים, אין בכך הוכחה שאינו דם נדה אלא צבע, לפי שאין הדם עובר אלא אם כן העבירם כסדרן זה אחר זה.

רב פפא סבא מוסיף שאף במשנתינו נשנו סדר המיתות בקפידה: **רַב פָּפָּא סָבָא מְשַׁמֵּיהּ דְּרַב אָמַר, אַף** משנתינו לגבי **אַרְבַּע מִיתוֹת**, נשנתה כפי סדר חומרתם. וראיה לכך, **מִדְּקָא מְפַלֵּיג רַבִּי שִׁמְעוֹן** – ממה שרבי שמעון חולק ומשנה את סדר המיתות, **שְׁמַע מִינַּהּ** שסדר המיתות במשנה, **דְּיָקָא קָתָנֵי** – נשנו כסדר חומרתן בקפידה.

הגמרא מבארת מדוע רב סחורא לא הוציא את משנתינו מהכלל: **וְאֵידָךְ** – ורב סחורא ודאי אינו חולק על רב פפא סבא, אלא **שִׁבְּפִלּוּגְתָּא לָא קָאֵי מֵיירִי** – לא נקט משניות שיש בהם מחלוקת.

רב פפא מוסיף עוד משנה שבה נשנה הסדר בקפידה: **רַב פָּפָּא אָמַר, אַף סֵדֶר** עבודת יום הכיפורים השנוי במשניות במסכת יומא, נשנה כפי סדר עשייתו, וכמו **דִּתְנַן** (יומא ס.) **כָּל מַעֲשֵׂה יוֹם הַכִּפּוּרִים הָאֲמוּרִים עַל הַסֵּדֶר, אִם הִקְדִּים מַעֲשֶׂה לַחֲבֵירוֹ**, וכגון שהזה מדם השעיר לפני שהזה מדם הפר, **לֹא עָשָׂה וְלֹא כְלוּם.**

הגמרא מבארת מדוע האמוראים האחרים לא הוציאו אף משנה זו מהכלל: **וְאֵידָךְ** – רב סחורא ורב פפא סבא, ודאי אינם חולקים על רב פפא, אלא שסוברים, **הָהוּא חוֹמְרָא בְּעָלְמָא** – הטעם שהסדר מעכב ביום הכפורים אינו משום חשיבותה של העבודה הקודמת לעבודה שלאחריה, אלא שהחמירה התורה ביום זה משום חשיבותו, ולכך הקפידה שיהיו נעשות העבודות בו כפי הסדר השנוי בפסוקים, ואינו דומה למשניות שהביאו רב סחורא ורב פפא, שבהם הקפידה על הסדר הוא מחמת חשיבות הדברים.

רב הונא בריה דרב יהושע מוסיף עוד משנה שבה נשנה הסדר בקפידה: **רַב הוּנָא בְּרֵיהּ דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ אָמַר, אַף סֵדֶר** הקרבת קרבן **הַתָּמִיד** נשנה כפי סדרו בקפידה, וראיה לכך, **דִּקְתָנֵי עֲלֵהּ** – שלאחר שביארה המשנה סדרו, כתבה המשנה בסוף מסכת תמיד, **זֶהוּ סֵדֶר תָּמִיד**, ומשמע שכוונתה לומר שזהו סדרו בקפידה ואין לשנותו.

מבארת הגמרא: **וְאֵידָךְ** – רב פפא שלא הוציא מהכלל את סדר התמיד, משום **שֶׁהַהוּא לְמִצְוָה בְּעָלְמָא** – מה שנאמר שם 'זהו סדר תמיד' אין הכוונה שהסדר מעכב ואם יקדים המעשה המאוחר לא יצא ידי חובה, אלא שלכתחילה יש לעשות הסדר כמו שנשנה במשנה, אך בדיעבד אם שינה והקדים המעשה המאוחר לא הפסיד עבודתו, ואינו דומה לסדר יום הכפורים שאם הקדים מעשה לחבירו לא יצא ידי חובה.

הגמרא חוזרת לכללו של רב סחורא, אלו דברים נכללו בכלל זה שהיתה כוונת רב סחורא להוציאם ממשמעותם ולחדש שאין הסדר מעכב בהם. מבארת הגמרא: **וְלִאֲפוֹקֵי** – כלל זה בא להוציא **מֵהַמִּשְׁנָה לְגַבֵּי מִצְוַת חֲלִיצָה**, להשמיע שאין סדר הדברים בה בדווקא. **דִּתְנַן** (יבמות קו:), כך הוא סדר **מִצְוַת חֲלִיצָה, בָּא הוּא** – היבם **וְיִבְמְתּוֹ לִפְנֵי בֵית דִּין**, והם **הָיוּ נוֹתְנִין לוֹ עֵצָה הַהוֹגֶנֶת לוֹ**, שאם היתה היבמה זקנה והיבם צעיר או להיפך, היו בית דין מייעצים לו שלא ייבם אותה אלא יחלוץ, שלא יכניס קטטה אל ביתו, **שֶׁנֶּאֱמַר** (דברים כה ח) **'וְקָרְאוּ לוֹ זִקְנֵי עִירוֹ וְדִבְּרוּ אֵלָיו'**, והיינו שידברו אליו דברים הראויים לו. ואם ישמעו לדבריהם ויסכימו לחלוץ, סדר החליצה הוא כך: **וְהִיא אוֹמֶרֶת מֵאֵן יָבְמִי וגו'** (שם כה ז), **וְהוּא אוֹמֵר 'לֹא חָפַצְתִּי לְקַחְתָּהּ'** (שם כה ח), **וּבְלָשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ הָיוּ אוֹמְרִין כן**. ולאחר מכן **'וְנִגְּשָׁה יְבִמְתּוֹ אֵלָיו לְעֵינֵי הַזְּקֵנִים וְחָלְצָה נַעֲלוֹ וגו'** (שם כה ט), ולאחר שחלצה **'וְיָרְקָה בְּפָנָיו'** – שתירוק על הקרקע כנגד פניו **רוֹק הַנִּרְאֶה לְדַיָּינִין** כשיצא מפיה. ולאחר מכן **'וְעָנְתָה וְאָמְרָה כָּכָה יֵעָשֶׂה לָאִישׁ' וגו'** (שם), **'וְנִקְרָא שְׁמוֹ בְּיִשְׂרָאֵל' וגו'** (שם כה י). **וְאָמַר רַב יְהוּדָה** על משנה זו, זהו סדר **מִצְוַת חֲלִיצָה, קוֹרָאָהּ** היבמה **'מאן יבמי' וגו'**, **וְקוֹרֵא** היבם **'לא חפצתי לקחתה'**, לאחר מכן **חוֹלֶצֶת** נעלו, **וְרוֹקֶקֶת** על הקרקע בפניו, **וְקוֹרָאָהּ 'ככה יעשה לאיש' וגו'**. **וְהַיְינוּ דָּבָה** – ונשאנו ונתנו בדברי רב יהודה אלו, **מַאי קָא מַשְׁמַע לָן** רב יהודה בדבריו, הרי **מַתְנִיתִין הִיא** – כל דבריו נאמרו במשנה. ותירצו, **הָא קָא מַשְׁמַע לָן** שרק **מִצְוָה** חָכִי לכתחילה, **וְאִי אַפֵּיךְ** את הסדר **לֵית לָן בָּהּ** ונתקיימה המצוה. ואף רב סחורא והאמוראים נתכוונו בכללו להוציא ממשמעות משנה זו, שאין הסדר מעכב בה.

הגמרא מביאה ראיה מברייתא לדברי רב יהודה: **תְּנָיָא נַמִּי הָכִי, בֵּין שֶׁהִקְדִּים חֲלִיצָה לְזִקָּה בֵּין זִקָּה אוֹ זִקָּה לַחֲלִיצָה, מַה שֶּׁעָשָׂה עָשׂוּי.**

הגמרא מביאה משנה נוספת שכלל זה בא להוציא ממשמעותה: **וְלִאֲפוֹקֵי מַהָא דִּתְנַן** לגבי סדר לבישת בגדי כהונה (יומא עא:), **כֹּהֵן גָּדוֹל מְשַׁמֵּשׁ בִּשְׁמוֹנָה כֵּלִים** – בגדים, **וְכֹהֵן הֶדְיוֹט בְּאַרְבָּעָה** בלבד. **וְאֵלּוּ הֵן, בְּכָתְנֶת, בְּמִכְנְסַיִם, בְּמִצְנֶפֶת, וְאַבְנֵט. מוֹסִיף עֲלֵיהֶן כֹּהֵן גָּדוֹל, חוֹשֶׁן, וְאֵפוֹד, וּמְעִיל, וְצִיץ. וְתַנְיָא** בברייתא לגבי סדר הלבישה, **מַנַּיִן שֶׁלֹּא יְהֵא דָּבָר** על בשרו **קוֹדֵם לְבִישַׁת הַמִּכְנָסַיִם, שֶׁנֶּאֱמַר** בסדר לבישת בגדי הכהן הגדול (ויקרא טז ד) **'כְּתֹנֶת בַּד קֹדֶשׁ יִלְבָּשׁ וּמִכְנְסֵי בַד יִהְיוּ עַל בְּשָׂרוֹ'**. ומבואר שלא כתבה המשנה את הסדר בקפידה ואדרבה יש להקדים את המכנסים לכתונת.

שואלת הגמרא: **וְתָנָא** של המשנה, **מַאי טַעְמָא אַקְדְּמֵיהּ לְכָתּוֹנֶת** – מדוע אכן הקדים את הכתונת לפני המכנסיים. משיבה הגמרא: **מִשּׁוּם דְּאַקְדְּמֵיהּ קְרָא** – כיון שבפסוק שהובא לעיל נזכרה לבישת הכתונת קודם לבישת המכנסים, לכך הקדימה התנא. שואלת הגמרא: **וְקָרָא מַאי טַעְמָא אַקְדְּמֵיהּ** – אף על הפסוק יקשה מדוע כתב את לבישת הכתונת קודם. משיבה הגמרא: **מִשּׁוּם דְּמַכְפְּיָא**

המשך בעמוד צו

כּוּלָּהּ גּוּפֵיהּ עֲדִיפָא לֵיהּ – כיון שלבישת הכתונת חשובה שמכסה את כל גופו, העדיף הפסוק להקדימו אף שסדר הלבישה אינו כן. שנינו במשנה: סְקִילָה שְׁרֵיפָה כו'. הגמרא מבארת מהיכן למדו רבנן שסקילה חמורה: סְקִילָה חֲמוּרָה מִשְּׂרֵיפָה, שֶׁכֵּן מצינו שניתְּנָה לַמְגַדֵּף – למברך את השם, וּלְעוֹבֵד עֲבוֹדַת גְּלוּלִים. ועבירות אלו חמורות ואין למעלה מהן, וּמַאי חוּמְרָא, שֶׁכֵּן פּוֹשֵׁט יָדוֹ בְּעִיקָּר הוא, ואף העונש שניתן עליהם הוא העונש החמור ביותר, ומבואר שהסקילה חמורה. _שואלת הגמרא: אִדְרַבָּה, שמא הַשְׂרֵיפָה חֲמוּרָה יותר מהסקילה, שֶׁכֵּן נִיתְּנָה לְבַת כֹּהֵן שֶׁזִּינְּתָה, ועבירה זו חמורה היא, וּמַאי חוּמְרָא, שֶׁכֵּן מְחַלֶּלֶת אֶת אָבִיהָ – שמשעה שזינתה מקילין בכבודו של אביה, ואף העונש שניתן על כך הוא העונש החמור.